

Diss. chemico-medico-pharmaceutica, de tincturis, essentiis & elixiriis / [Nils Gissler].

Contributors

Gissler, Nils, 1715-1771.

Rosén, N.

Uppsala universitet.

Publication/Creation

Upsala : [publisher not identified], 1744.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/rkw6h4h3>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

2465/P
D. D.

DISSERTATIO CHEMICO-MEDICO-
PHARMACEUTICA,

DE

**TINCTURIS,
ESSENTIIS & ELIXIRIIS,**

QUAM,

*Suffragante & Consentiente Experientiss. Facult. Medica
In Reg. Acad. Upsaliensi,*

Sub PRÆSIDI O,
EXPERIENTISSIMI VIRI,

**DN. DOCT. NICOLAI
ROSEN,**

*Sic Ræ M:is Med. Ordin. & Medic. atque Anar.
PROFESS. Publ. & Ord.*

PRO GRADU DOCTORIS
rite obtinendo,

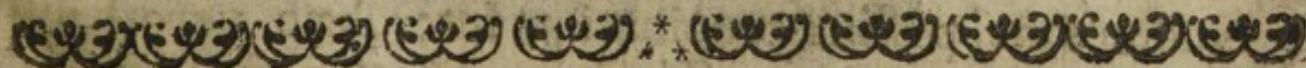
Ad publicum examen defert

STIPENDIARIUS REGIUS,

NICOLAUS GISSLER,
MEDELPADUS.

In Audit. Carol. Maj. ad diem 30. Maji,
ANN. MDCCXLIV.

Horis ante & post meridiem solitis.

UPSALÆ impressa.

α. ω.

§. I.

Um finis primarius scientiæ Medicæ sit, tuta, cita & jucunda curatio, in hanc tota mente omnique animi impetu incumbere debet Medicus.

§. II.

Hinc eligenda remedia efficacia, tuta & scopo consequendo maxime appropriata, tam ratione *Materiæ* quam *Formæ*.

§. III.

Has easdem leges §. §. I. II. nos quoque servare debemus, dum illam Pharmacopœiæ partem pro module ingenii pertractare suscipimus, quæ agit de *Tincturis*, *Essentiis* & *Elixiriis*. Id enim maxime ad officium nostrum pertinere arbitramur, ut, curis medicorum plerorumque a pharmaceuticis laboribus averfis, hoc in maximis rebus & maxime necessariis habeamus, quo, rejectis superfluis, ineptis, male paratis & inutilibus pharmacis, nulla alia in officinis prostent, quam quæ necessaria sint, apte justoque modo parata, efficacia, quæque commode possint propinari. Inter hæc vero haud infimum locum occupant *Tincturae*, *Essentiæ* ac *Elixiria*, quippe

quippe quæ non tantum a magnis viris laudantur, sed ipsis etiam *egrotis* grato compendio arrident. Accedit, quod diutissime possint fervari, facile mitti, per itinera circumferri, & ad usus quotidianos in pera gestari. Quibus, si id addimus, quod primum forte dici debuisset, scilicet hujuscemodi formulis omnibus fere satisfieri posse indicationibus, nescio an multa supersint remediorum genera, quæ hæc gloria possint æquare.

§. IV.

Dictæ autem formulæ (§ III) sunt species infusi. *Infusum* enim est medicamentum internum fluidum, ex menstruo liquore, materiæ idoneæ parte aliqua vel toto, ope macerationis, plerumque citra ebullitionem imbuto constans; conf. Celeber. Gaub. Meth. concinand. form. Medic. p. 118. Hinc materies harum est: *Menstruum* seu *solvens*: *solvendum*: denique *Accessorium*. De quibus aliqua, ad nostrum Thema spectantia sunt adducenda.

§. V.

Menstruum est corpus, quod lege artis applicatum alteri, illud dividit in minutas quidem partes ita, ut particulæ solventis inter partes divisas soluti, sint penitus intermixtæ: celeber. Boerhav. chem. Tom. 1. p. 558. Edit. Lips. Hinc natura Menstrui erit, ut illud ipsum æque solvatur, dum solvit solvendum, ac ipsum solutum in partes suas dividitur ab ipso solvendo.

§. VI.

Menstrua Chemici dicunt esse vel *solida*, vel *fluida*, vel ex his *mixta*. Cum vero nostro scopo infervant menstrua fluida (§ IV), de his nostrum præcipue est agere.

§. VII.

Menstrua fluida sunt vel *Aquosa*: ut Aqua simplex, stillatitia &c. vel *vinosa*: ut vina: Rhenanum, Gallicum,

Hispanicum &c. vel *spirituosa*: ut spiritus vini vulgaris, aut arte purior, frumenti, Juniperi, alique ardentes fermentati: conf. Celeber. Gaub. l. c.

§. VIII.

Materiem solvendam (§ IV) præbet, quidquid attributa boni remedii (§ II) continet, & per macerationem frigidam, calidamve, sine vel cum ebullitione, in Menstruorum aliquo (§ præc.) solvitur: cujusmodi plurima offert Regnum Vegetabile, pauciora Minerale, Animale paucissima.

§. IX.

Accessoria sunt I:º quorum adminiculo solutio promovetur, vel menstruum acuendo, vel solvendum aperiendo, vel huic illud adcommodando. II:º Sunt et, quæ infusione jam peracta, admiscuntur in augmentum virtutis medicatæ, vel correctionem noxiæ, injucundæve qualitatibus: celeber. Gaub. loc. cit.

§. X.

Cum particulae solventis inter particulas divisas soluti sint penitus intermixtæ (§ V); manifestum est, partes menstrui se applicare partibus corporis solvendi, hancque associationem imprimis absolvi eo exquisite tempore, quo solutio peragitur. Igitur causa certa hic requiritur quare particulae dissolvæntis a se mutuo recedant, & potius petant illas materiae dissolvendæ particulas, quam ut in antiqua statione maneat.

§. XI.

Causa hæc actionis Menstruorum (§ præc.) quæcunque demum illa fuerit, æquo tamen jure quærenda in soluto, ac in solvente; communis ergo utrique, reciproca in utrisque est.

§. XII.

Causas hæc (§ præc.) quærenti, videndum quid ignis faciat Menstruis, quid motus Mechanicus, tritus,

concussio &c. efficiant, quid agant menstrua ipsa, quot & quibus modis agant in solvenda & vice versa, quid ex utrisque fiat.

§. XIII.

Ignis motu mere Mechanico corpuscula minima menstrui impellit, movet, agitatque; moles quorumcunque corporum dilatat, in minima dividit, & ita ipse multa solvens corpora, aliorum actiones suae facultati immiscet, unita opera agit. Hinc calor solutionem menstruis propriam auget; eo igitur requiritur ut conditio necessaria.

§. XIV.

Cum vis dissolvens menstrui pendeat ab applicatione particularum minimarum ejusdem quam arctissime ad corpuscula soluti (§. X), clarum est, attritum Mechanicum validum, diuturnum, concussionem crebram, multum heic præstare. Inde enim attenuantur & dividuntur corpora in suas minutas partes, ut minima melius agere queant in se mutuo; tandemque permissioni intimæ quam optime favent.

§. XV.

Vidimus jam ignem suo motu succurrere solutionibus corporum in suis menstruis (§. XIII.) usque ad sua minima, attritum & concussionem idem efficere (§. XIV); unde ambo unita opera præstare debent, quod possunt. Hinc ex hisce motibus sæpe exoritur occasio, qua latens causa (§. XI), quæ quidem tecta prius adfuerat, jam evadat manifesta, atque aperte nunc prodat suas vires, quibus in se invicem agant; quæ aliæ esse non possunt, quam vires singulis corporibus, eorumque constituentibus partibus insitæ singulares, & in physico horum & chemico examine animadversæ. Non possumus hanc causam communibus motus gignendi originibus tribuere, frustra enim in propulsione, gravi-
tate,

tate, elasticitate, vi magnetica, aliave, si quæ sit, generali causa, ortum novi hujus motus & actionis quaerimus: singularis ergo est inter solvens & solvendum vis, non communis omnibus corporibus.

§. XVI.

Dum menstruum solvens suum solvendum dividet solo motu Mechanico dicto Mathematicis, debet solvens antea quiescens, ab alia causa generante motum in eo agitari; quod idem ignis (§ XIII) tritus & concussio (§ XIV) præstare possunt; Particulæ deinde menstrui ab hac causa motæ, impingere debent sua vi in superficies particularum corporis solvendi, & per illam has abradere, decutere de suo solido, ubi vero privantur hoc motu ab igne dato, nihil ultra agunt; si hæc actio superficiei externæ solvendi imprimatur, si interne intra poros illius infinuata corpuscula ita egerint. Hunc unicum agendi modum Mechanicum Menstruorum aliquid præstare posse fatetur Celeber. Boerh. chem. T. I. p. 571. Corpora enim fluida moles immerlas undique ambiunt, premunt, penetrant, sed deinde vix mutant per suam molem, duritiem, figuram, pondus.

§. XVII.

Mechanica vis (§ præced.) semper fere concurrit & adjuvat corporum solutiones in suis menstruis. Cum vero contingat ut corpora cum particulis menstrui cohæreant, atque maneant æquabiliter permixta, quamvis ambo hæc notabiliter ponderibus suis inter se differant, præter illam vim oportet censere solutionem factam fuisse actione alia, quæ scilicet nata fuit ex illa privata, singularique proprietate (§ XV) quæ obtinet in solvente tantum ratione sui solvendi & vice versa. Per hanc scilicet potestatem elementa unius trahebant alterius elementa, sicque divellebant a suo priori concreto. Hinc post divulsionem hanc, minima hæc se invicem associant,

fin-

finguntque mille novas corporum species ; pertinetque hic modus solvendi ad illam menstruorum classem , quæ *Mutua Attractione* partium solventium & solvendarum perficiunt suam præcipuam operationem: quorum quidem numerus est locupletissimus. Conf. Celeb. Boerh. chem. de Menstr.

§. XVIII.

Cum vero fiat, ut menstrua dentur, quæ solvendo corpori, vi *Repellente* miram dissolutionem conciliant; vi ejusdem ratiocinii (§. præc.) fatendum est, adesse repulsum quendam, qui idem efficiat. Pari modo dicendum si quædam alia causa ex dictis, vel nova aliqua simul adsit, tum ex binis vel pluribus simul solutionem factam esse, judicandum est.

§. XIX.

Ex his omnibus dictis à § XII. ad XIX. sequitur, in corporum solutionibus a suis menstruis, concurrere omnes dictas causas vel simul vel quasdam plus, minus; Causas singulares convenienter suis viribus agere; omnesque notas adesse si adsit ignis, tritus vel concussio, vis repellens, vis attrahens, actio Mechanica; omnesque etiam effectus simul tum sequi debere, nempe attenuationem, concretionem, vel æquabilem permissionem, imutationem, separationem.

§. XX.

Illæ solventiæ quæ virtute prorsus singulari actionem suam absolvunt (§. XV), adeoque non operantur per eas facultates, quas in omni corpore æqualiter naturæ autor distribuit, sunt adeo multæ, ut paucissima horum sint, quin eo pertineant. Cum vero nostrum sit potissimum agere, de Menstruis fluidis dictis (§. VII.) De aqua & aquosis primum dicendum.

§. XXI.

§. XXI.

Aqua Menstrui potestate dissolvit 1:0 sales omnes cognitos gemmæ, fontium, maris, omne nitrum atque ammoniacum. 2:0 omnes sales notos alcalinos, puros, volatiles. 3:0 universos quoque sales alcalinos fixos. 4:0 genera quæcunque acidorum naturaliter vegetantium classi innascentium, acida vegetantium & aceta per fermentationem producta. 5:0 Sales compositos, ex acidis & alcalicis combinatis. 6:0 Boracinos sales. 7:0 Sales natos plantarum, essentielles dictos. 8:0 Sales vegetantium ex vinis & succis plantarum plane fermentatis oriundos. 9:0 Saponem nativum vegetantium, in quibus aqua, oleum, sal, spiritus plantæ, quam accuratissime sunt immista, & concreta; ut & quosdam alios succos ex his præcedentibus diversos: ut cassiæ pulpam &c. Item gummata, & mucilagines; spiritus rectores vinculo non tenacissimo illigatos; vel oleo & sale mixtos succos. 10. Succos vegetantium liquidiores, 11:0 Firmas animalium partes & succos quoscunque cognitos, sola pinguedine excepta. 12:0 omnes saponem artificiose factos. Hæc omnia præstat aqua eo fere felicius, quo purior est, minusque permista, aut saturata prius heterogeneis, saltem de ejus effectu melius judicari potest. Confer celeb. Boerh. chem. Tom. I. p. 606 & seqq.

§. XXII.

Aqua non solvit olea pura, pingvia, Balsama, resinas, sulphura; nisi juvetur sale quodam, saccharo, bile, melle, vitello ovi, saponaceis quibuscunque, accessu spiritus fermentati. Nec Lapides, metalla, semimetalla solvit. Terras acidis solutas solvit, non vero si alcalicis sint unitæ.

§. XXIII.

Aquosa menstrua non indigent nova explicatione, cum ceteroquin eadem fere jam repetenda forent, quæ de

de vi aquæ solvente (§§. præc.) explicuimus; meminisse interim juvat, aquas stillatitias, pro virtute plantarum singulari communicata, posse obtinere singularem vim solventem; E. g. Spiritus vini vix solvit Rheum, sed aqua cinamomi s. v. destillata solutionem juvat, & auget vim purgantem. Hinc pro re nata de aquarum destillatarum vi solvente judicandum est.

§. XXIV.

Inter Menstrua spirituosâ primo ponimus loco Alcohol vini, quod ex folis vegetabilibus, per solam fermentationem unice, destillando tandem purum acquiritur; optimum de vino, hydromelle, cerevisia. Alcohol perfecte sincerum, quod omni fere ratione videtur esse oleum vegetabile subtilissimum. 1:o solvit aquam, solvitur ab ea ut & aquosa omnia. 2:o Hinc & omnia vina cujuscunque generis. 3:o Omnia spirituosâ, fermentata, acida, qualia sunt quævis acetorum genera. 4:o Spiritus Rectores aromaticos, olea similia, ut & reliqua olea pura, Balsama. 5:o Omnes veras resinas vegetabiles. 6:o gummi resinas pro magna parte. 7:o sales alcalinos, puros, volatiles. 8:o Sales alcalinos fixos ficcissimos. 9:o Sapones plerosque, præsertim teneriores. 10. Sulphura in alcalicis soluta, atque aperta. Sed sales compositos non attingit, ut sal maris, nitrum; nec terram puram. Nec mercurium, metalla &c. conf. Celeb. Boerh. Chem. T. I p. 632. Salia vero subtiliora non adeo terrestria vel ignea & penetrantia reddita solvit, ut arcanum tartari, nitrum flammans, sal ammoniacum variaque eius genera, salia quædam cum calce viva tractata, sal volatile succini & eius generis alia. vid. Dn. Pott exercit. chem. p. m. 127 & Hoffmann. obs. Phys. chym. p. 120.

§. XXV.

Quum Spiritus ardentes constent Alcohole, aqua, acido, varia proportione, pro majori vel minori puritate

inter se unitis, patet ex §§. XXI, XXIV, quid de menstrua horum vi statuendum.

§. XXVI.

His ipsis principiis (§. præc.) si addideris subtile oleum, fere ac alcohol, menstruæ virtutis, habes & ea, è quibus vina (§. VII) coaluerint; si forte & aliquod principium salinum in quibusdam accesserit; Ex his tamen spiritu alia gaudent copiosiore, alia parciore, acido alia liberiore, alia per oleum magis obvoluto. Unde & horum vis solvens intelligitur. vid. Celeb. Gaub. l. c. p. 120.

§. XXVII.

Quia Menstruum Aquosum solum corruptioni est cito obnoxium, inde minus aptum per se nostris formulis censetur; alia tamen virtute dives cum fructu adhibetur (§. XXIII). Conservantia vero sunt Menstrua spirituosæ ac vinosæ; Hinc experientiæ testimonio adeo commendanda, tam ob vim optimam solventem, quam ob vim conservantem & arctiori nexu retinentem virtuosum nuptum, tum quoque quod ad penitiores vasorum recessus penetrant.

§. XXVIII.

Cum Menstrua Spirituosæ & vinosæ (§. VII) nostris formulis (§. III) potissimum, aquosæ parcius sint adhibenda; constat quænam materies ex Triplici Regno (§. VIII) huc quadret; Delectus tamen heic, si uspiam, omne fert punctum. Neque hunc quis apte fecerit, quem natura rei extrahendæ, vis solvens menstruorum (§. XXI & seqv.) & Accessorii (§. IX) respectu horum & illius efficacia, latent. Quum vero de menstruis jam dictum sit, pauca de materia rei extrahendæ & Accessoriis seu administrantibus sunt addenda.

§. XXIX.

Ex vegetantibus ergo, ea potissimum conveniunt, quæ oleo activo, non vero inertis aquoso & vappido,
cum

cum suo inhærente spiritu rectore, aliquoque principio salino, in quibus hæret odor saporque vegetantis; Hinc quæ aquas & olea stillatitia medicata præbent. Tum succi saponacei, gummosi, resinosi, aut ex his compositi. Plantæ Ergo Aromaticæ, Balsamicæ, oleosæ, amaræ, resinosæ, Resinosæ-Gummosæ &c. atque diu admodum propriæ fragrantia inprimis tenaces, nostro inserviunt scopo.

§. XXX.

Regnum Animale vix multa, præter castoreum, nisi Moschum & Zibethum desideres, suppeditat. Minerale præprimis succinum, ambram Griseam, sulphura, cuprum, ferrum, Antimonium, & ex his præparata.

§. XXXI.

Cum vero Materies §. §. XXIX. & XXX exposta, haud promiscue menstruis quibusvis descriptis (§. XXI. & sequ.) accommodata sit; curandum ut illi, ex arte prius selectæ, quoad principia extrahenda cognitæ, maxime idoneum jungatur solvens. Sin minus conveniat unum, combinanda duo. Si nec hoc voto respondeat; *Accessoriis* §. IX. N. I. utendum: Cujusmodi habentur maxime salium varia genera, acida, alcalina, neutra, inter quæ terra foliata tartari principem locum obtinet, cum & in spirituosiss ipsa solvatur apte; quin & licet rarius, spiritus, vegetantium aromaticorum virtute imprægnati. *Accessoriiis* N. 2. sæpe non opus. Si tamen requirantur, quod in Elixiriis fit, sint in eodem menstruo integre solubilia vel aliis juventur, sine tamen præcipitatione prius solutorum. Corrigentibus si uteris, cave ne abutaris. confer. celeb. Gaub. p. 119. 122.

§. XXXII.

Tincturæ, Essentiæ, & Elixiria sunt species infusi (§. IV.) & nomen formulæ varium est, prout menstruum (§. VII.), Materies soluta (§. §. XXIX. & XXX.), Accessoria (§. præc.), compositionis diversitas, selectus, usus;

vel prout liquor coloratus, pellucidus, tenuior, saturatior, spissior, magis compositus & opacus; vel pro eo ac alia accidentia diversa fuerint. Sic affines sunt inter se *Essentiae* & *Tincturae*, illae à viribus concentratis, hae à colore dictae magis. Differunt igitur potissimum colore, qui eminentior est in *Tincturis*, minor in *Essentiis* respective, unde saepenumero confunduntur.

§. XXXIII.

Essentiae inter *Tinct.* & *Elixiria* medium tenent locum; Illae simplices sunt vel compositae; hoc semper compositum. *Tincturae* habentur communiter tenuiores reliquis, & colorem, aureum, rubrum vel caeruleum, ut colores in universum jucundiores, plerumque possident; minus jucundi sunt luteus, viridis, niger, ex his mixtus, opacus. Cum vero colore nihil mutabilius, praesertim sicubi varia permiscantur; Nec ex coloribus miscendorum ulla datur coloris post miscelam nascituri, determinatio physica generalis; Et sint interim qui ex colore adficiantur; his igitur quantum fieri potest subveniatur; hoc ergo discendum à *Chemia*, quae & exempla det & regulas, quibus haec opus.

§. XXXIV.

Essentiae saturatiores & magis concentratae sunt quam *Tincturae*, quoniam ipsum virtuosum plantarum vel rei extrahendae possidebunt. Adeoque *Essentiae* sunt liquores Medicati concentrati è subjectis selectis & rite paratis, genuino menstruo spiritioso vel vinoso solutis vel extractis, virtutem mixti separatam exhibentes. *Essentiae* concentratae, quae omnem vim simplicis continent, dicuntur *Essent. Essentificatae*. E.g. R. spirit. Anis. lbj. semin. anis. contus. unciam, digere p. 4 dies, adde olei still. anis. quantum in spirit. solvi potest, tandem addatur Extr. Anis. Sesquidrach. digere per biduum. Sr. *Essent. anisi Essentifi-*

sentificata. Vid. Celeb. Neum. p. 240. Proxime accedunt elixiriis saturitate, sed ex uno tantum simplici constant.

§. XXXV.

Elixiria sunt Essentiæ saturatiore, opacæ, spissæ, semper compositæ. Ad normam essentiarum menstruo appropriato extrahuntur & solvuntur, & eadem est præparandi ratio quoad ingredientia, menstruum, horumque proportionem & adjuvantia, ac in ipsis obtinet essentiis. Solus selectus, compositio, & usus potissimum eadem distinguunt; nam usus horum magis polychrestus erit.

§. XXXVI.

Elixiria vel sola mixtione, vel extractione prima secundave parantur. Cum sint essentiæ compositæ (§ præced.); facile patet simplices sibi junctas invicem *Elixiria* constituere. Extractionem primam vocamus, quando ex simplicibus selectis speciebus fit extractio. Secundam dicimus, quando ab extractis *elixiria* combinamus, solutione extractorum jam paratorum. Singulis his obtinetur scopus idem, & tanquam succedanea sibi invicem hæc substituuntur, ne deficiat præsidiorum facilitas.

§. XXXVII.

Ex dictis sequitur in horum medicamentorum præparatione, ad sequentia debere attendi: I:o Sciendum quodnam & quale subjectum scopo intento potissimum inserviat. II:o Quodnam menstruum huic solvendo aptum sit; E. g. Si vinum, fortis vel debilis spiritus vini, si sal Tartari addi debeat. III:o si solutio vel extractio in vase clauso fiet. IV:to quo calore. V:to si in loco frigido. VI:to quantum tempus solutio quævis requirat &c. Hinc sequentes regulas Eruditis examinandas & melius determinandas, loco speciminis sistimus.

Regul.

Regul. I. *Vegetabilia sint recenter siccata & modice, nisi recentia præscribantur. Incidi quoque debent & contundi priusquam affunditur menstruum.*

Cum vegetabilia recentia sint propriæ partis aquosæ innatæ quam tenacissima, quod constat, dum aquæ calidæ infunduntur, hanc vix tingunt, vel aliquam virtutem eum aqua communicant, sine coctione aliqua protracta, vel succo proprio recenti addito ut menstruo; Modice vero exsiccata in eadem aqua alias solubilia longe facilius extrahuntur; Hinc recentia vegetabilia difficilius aquam puram ut novum aliquod menstruum admittunt. Idem ratione menstruorum spirituosorum valet; Hinc vegetabilia potius sunt modice exsiccanda. Quod vero incidi & contundi debeant, patet ex § XIV.

Reg. II. *Menstrui quantitas a) mensura vel pondere determinetur, ipsiusque qualitas b) accurate exprimatur.*

a) Menstrui minor majorve quantitas capienda, scilicet pro eo ac specificè gravior fuerit, leniorve materies; virtus ejus magis minusve coacta, solutu faciliior, aut difficilior, menstruum ipsum potentius aut debilius, & scopus requirat liquorem vi medicata magis minusve saturatum. conf. Celeb. Gaub. l. c. p. 124. Mensura vel pondere tamen quantitas menstrui determinanda; cum inter alia maxime necessarium sit, ut una sit semper & ubique dosis purgantium & anodynorum.

Nec materies vegetabilium: ut herbæ, folia, flores ad manipulos, vel pugillos, fructus ad numerum, heic sumenda, sed pondere determinanda. conf. Præfat. Catalog. & Valor. Medic. in Offic. pharm. Regn. Svec. proft. Edit. 1741.

b) Ita Rhei Tinct. fit c. vin. vel aqua stillat. cinam. f. v. Laccæ c. sp. vin. Rectificatiss. Aurantior. c. vin. Opii c. aqua. Spir. vini autem sit purus, optime dephlegmatus, non vulgaris frumenti aut aliarum frugum nauseosus

fus, nec ab aliis speciebus abstractus, aut alienis virtutibus imprægnatus; Hinc in tanta varietate qualitas menstrui semper determinetur.

Reg. III. *Fiant autem omnes extractiones iusto ordine, ita ut ultimo addatur quod facillime omnium menstruum admittit, vel quod vim ejus infringit.*

E. g. In Essentia Juniperi, si Baccæ, Rob & spiritus statim miscentur, tum rob inviscat spiritum ut nulla extractio Baccarum fiat; si vero baccæ primum in spiritu extrahuntur & postmodum harum Rob additur, finem optatum consequeris. Idem observandum in aliis: In Elix. salutis pharm. Edinb. Rasur. lign. sanct. primum cum spiritu vini per quatrimum digerenda, folia fennæ postea per biduum, tandem Rad. Liqv. & passul. Min.

Reg. IV. *Quæ difficile menstruum admittunt spirituosum, aperiantur prius oleo Tartari p. deliqu. vel sale Tartari; si vero pretium non obstat, menstrui loco adhibeatur spiritus naphthæ, aut arcanum Tartari, in spirit. vini solutum, dum nimirum solvi debent corpora resinosa compactiora & certo scimus, illorum specificam vim hisce menstruis non mutari aut destrui.*

E. g. Tinct. Succini, in qua succinum primo cum sale tartari optime teritur, & in sella reponitur, ut humiditatem aliquam assumat, postea leniter exsiccatur massa hæc, de novo teritur & sic secunda vel tertia vice opus repetendum, unde postmodum a spiritu vini facile solvitur vel potius extrahitur.

Sic Lacca & Myrrha cum oleo tartari per deliquium prius rediguntur in pastam mollem, postea exsicccandam, quod idem de novo bis vel ter repetitur, & postmodum solutioni committitur.

Reg. V. *Tincturis vero & essentiis purgantibus non addatur sal Tartari, ne vis illarum destruat.*

E. g. in subjectis resinosis purgantibus: ut Jalappa, scammonio &c. sal Alkali additum minuit horum vim, salia media augent, celeb. Neum. p. 239. Hinc colligimus ad Tincturas multas saltem alcalinum fixum non requiri, quia vires singulares perderet, aut mutaret.

Reg. VI. *Ad spirituosas essentias non alia adhibeantur simplicia, quam quæ principio oleoso vel sulphureo abundant.*

Veterum chemistarum regula est, spiritus solvit in se sibi simile. Nam Alcohol absolute sincerum, de bene ficcis vegetabilibus etiam compositis, educit fere sola inflammabilia, scilicet spiritus, Balsama, olea, resinas, gummi resinas, tum saponacea teneriora, relinquit saltem purum ficcum, & terram. Si ergo artifex noverit in his partibus hæere virtutem singularem totam, vel præcipuam, quam ex iis quærit, tum instituenda operatio cum Alcohole purissimo solo. Quando autem virtus quæsitæ hæret in oleoso, resinoso, salino & saponaceo simul, tum rectius adhibetur spiritus vini rectificatus: quia ille spiritus agit parte sua aquosa in salinum saponaceum, & spiritibus suis in Balsamicum, oleosum, resinofum, adeoque in tali tinctura vires adunatæ habentur; conf. celeb. Boerh. chem. Tom. II. p. 205.

Cum vero jam spiritus purus, ut ex dictis patet, non educat nisi fere sola inflammabilia ex vegetabilibus etiam compositis; sequitur hinc quoque, ut spirituosas essentias non alia adhiberi debeant simplicia, quam quæ principio oleoso vel sulphureo abundant.

Ex his ipsis principiis sequitur; Essentiam panis esse vanam. Item Elix. Antifebr. Br. quod tartarum vitriolatum continet. Item Elix. Uter. croll. quod recipit sal matris perlarum & extr. Artemis.

Reg. VII. *Nec ut menstruum adhibeatur, spiritus rosarum, quippe quem non omnes ferunt.*

Odorum haud minor fere, quam colorum (§ XXXIII) est mutabilitas: At major etiam & verior efficacia, nam constat omnem saepe rerum virtutem ab odoribus horumque principiis pendere; his destructis illam simul perire; notum est, nec placere omnibus quæ nonnullis; Hypochondriaci, Hystericæ, Epileptici à Svaveolentibus sæpe pessime mulctantur. Curandum hinc, ne quid in his vitii oriatur. Removenda Erg. Tinct. Corall. c. spir. Ros.

Reg. VIII. *Digestionis tempus accurate determinetur, idque ratione habita ad maiorem minoremve tenacitatem subjecti & ad anni tempus.*

Tempus macerationis determinatur vel ex effectu, dum color, sapor, odor, docent vim expetitam in menstruum transiisse; vel sæpissime ad horas, dies, noctes; prout vel ex indole menstrui, accessorii & subjecti magis minusve prompta cognoscitur extractio, vel prout adjuvatur ab aliis accedentibus adminiculis, igne, anni tempore, crebra concussione; vel ut hæc saltem superficialia aut intimior exigitur, aut citius tardiusve peracta requiritur.

Reg. IX. *Menstruum semper adhibeatur, quod vim subjecti recipere valet.*

Ut menstruum vim subjecti recipere valeat, requiritur, ut ratione materiæ infundendæ, laxissimam habeat proportionem, sæpissime quidem sextuplam, octuplam, duodecuplam, aliquando minorem vel longe maiorem, prout ejus virtus in majori minorive volumine contineri, aut tota vel saltem ex parte, adhibito menstruo elici potest. E. g. Uncia salis marini solvitur in vigecuplo aquæ, duæ vero non. Deinde materiæ ex arte prius selectæ, maxime idoneum jungatur solvens (§. XXXI.) E. gr. ad gummoso-salinum sumitur aqua, ad resinofum spiritus vini: Ita Elix. propr. Helmont. nihil valet, estque nihil aliud quam aqua cinamom. Myrrhata.

Reg. X. *Nihil addatur simplicibus, quod efficit, ut menstruo penetrari non possint.*

Non solum proportionata quantitas & qualitas menstruorum, sed etiam ordo in affundendis iisdem, attendi debet. Scire quippe juvat, an primo loco affundenda acida, secundo spiritus vini, an vice versa, an simul & semel, potest id variare ratione menstruorum vel subjectorum. Sic ob acidum affusum super species in Elix. Vit. Myns. ante peractam extractionem, nihil fere spiritu postea extrahitur; nam vel debilior ad extrahendum redditur spiritus, vel subjectum exinde ita mutatur, ut solutioni minus auscultet. Hinc quaecunque menstrua sibi non sunt subordinata, vel aliquo modo contraria, illa nec jungi possunt commode, nec extractionem præstare.

§. XXXVIII.

Ufus formularum dictarum maxime universalis est, omni fere morbo, ætati & scopo conveniens; modo ut materies, & menstruum, inter se atque indicationi congrua feligantur. Vires generales harum pendent vel a spiritu rectore, qui occultus in subjectis heic selectis hospitatur, & sæpe miras proprias virtutes complectitur; tum quoque a Balsamo opimo pingui, quod in iisdem adest; denique & roborante plerumque refinoso, quod in iisdem latet; vel ex his mixta, vel alio quocunque modo composita facultate; tandem ab alcohole dissolvente, vel alio quocunque menstruo spirituoso & vinoso. Hinc itaque in genere pronunciari potest de omnibus universalis hæc potestas, calefaciens, excitans, nervos horumque liquidum agitans, exsiccans, putredini resistens, vires singulares adaugens, vasa constringens. conf. celeb. Boerh. chem. Tom. II. proc. 56. Singulares harum usus monstrabimus sub cujuslibet formulæ præparatione, ex quibus sequentes nobis maxime placent.

TINCTURA ANTIMONII TARTARISATA.

Rc. Antimonii

Nitri ana uncias duas.

Terantur in pulverem, qui injiciatur paulatim in Salis Tartari, intenso igne fusi in crucibulo, uncias quatuor. Continuetur fusio per horæ dimidium, tum effundatur mixtura in mortarium ferreum, siccum & calefactum. Massæ pulveratæ, calidæ & matraccio inditæ affunde

Spiritus vini rectificatiss. libr. duas.

Digere leni calore B. A. per triduum & cola Tincturam.

Obs. Tinctura antimonii est vel pure alcalina, vel alcalino sulphurea, uti nostra jam descripta. Quando enim antimonium, sulphure & metallico constans, mistum cum nitro & tartaro igni committitur, tum statim nitrum cum tartaro, & sulphure antimonii, ingenti impetu incenditur; tum autem alcali fixum fit ex nitro & tartaro; id autem alcali fixum, vi ignis agitatum, rapit in se avidissime, sibi que unit quam arctissime sulphur, quod jam cum spiritu vini rectificatiss. Tincturam efficit, parte Metallica intacta fere relicta. Nostra Tinctura alcalino-sulphurea, eadem est fere quæ Tinctura sulphuris, vel cinerum clavellat. phlogisto carbonum nuptorum.

U S U S.

Solida leniter stimulat, circulationem promovet & saponis ad modum detergit ac aperit, urinam pellit, sudores ciēt; hinc sanguinem purificat, ictericis, cachecticis, hydropicis, scabiosis &c. ex usu est. Timide non debet propinari, sed ad drachmam & amplius, bis, ter aut quater per diem, junctis tamen diluentibus, &, dum fieri potest, exercitatione musculosa. In hujus uncia resinæ guajaci drachmæ binæ possunt dissolvi & cum *Electuario Purificante* Dn. Præsidis propinari, dum usus postulat.

TINCTURA RHEI SIMPLEX.

Rc. Rhei incis. & contus. Unciam.

Tartar. Tartarif. drach. sem.

cochinill. scrup. un.

aquæ cinnam. f. v. lbj.

digere per biduum æstivis caloribus, ceteroquin quatri-
dua opus habet loco tepido digestionem, quod semel an-
notasse sufficiet.

Obs. Ex rhabarbari unciis binis, aquæ communis
ope, extracti gummoso salini uncia cum granis duodecim
elicitur. Spiritus vini vero ope vix drachmas tres obti-
nemus. Hoc interim extractum ob salis copiam aqua
communi dissolvitur facile. conf. Geoffroy de m. medic.
T. II. p. 127. Præstaret equidem, ni adeo intenderetur
pretium, *Tinctura* hæc, cum *liquore Arcani tartari* a-
quofo parata, ejus quippe Polychrestus est usus, in i-
ctero in primis, Gonorrhæa, fluore mulierum albo ac tu-
mido infantum abdomine.

U S U S.

Est lenissimum detergens, aperiens, diureticum & al-
vum ducens remedium sine aliqua roboris vel toni inte-
stinorum destructione, sed potius cum aliqua post alvum
motam roboratione. Hinc utilis in obstructionibus Mesen-
terii, hepatis, in passionibus hypochondriacis, colicis,
aliisque.

Ad guttas XXX *Tinctura* hæc est *Tonica*, ad duas
vel tres drachmas fit mite laxans, præter hæc quod *To-
nica* fit.

TINCTURA RHEI COMPOSITA.

Rc. Rhei opt. incis. & contus. uncias duas.

Rad. Galangæ sesquidrach.

serpent. virg. drach. un.

Tartari Tartarifati Drach. sem.

cochinill. Scrup. un.

Vini

Vini alb. Gallic. lb. unam.
digere leni calore per 4 duum & cola.

U S U S.

Viscidum solvit, alvum leniter ducit, obstructions viscerum referat, vermes necat; Infantibus valde proficua medicina, dum duro abdomine & vermibus laborant; hypochondriacis etiam est solatio.

Dos. infant. Gt. 20, 30, 35 ad 40. in lacte, jusculo vel aqua aut syrupo appropriato. Adultis a drachma ad binas drachmas potest exhiberi.

TINCT. LACCÆ.

Rc. gum. Laccæ optim. trit. uncias duas. Inroretur oleo Tartar. per deliqu. q. s. ut sit mollior pulticula, in urinali vitro fundi globosi, leni calore sensim exsiccanda, quæ postea aëri aperto relinquitur in fella, ut deliquescat, & iterum postea exsiccat, quod idem de novo ter repetitur. Massæ bene exsiccatæ & phialæ altæ immissæ affunde spirit. vin. Rectificatiss. Sesquilibram. Digere per quatrimum in B. A. & tandem lenissime ebulliat per bihorium.

Postmodum quiete depurata & colata tinctura, ex cucurbita vitrea ad dimidias, ab alcohole destillatione separanda.

U S U S.

In scorbuto oris, laxitate ac purulenta affectione gingivarum, casu dentium prodest. Solet c. melle rosæ applicari ope penecilli. *Interne* absque nimia exæstuatione inducta; in arthritide, Rheumatismo lentiore, scorbuto inertiore, leuchophlegmatia, hydrope, albo fluore est usus pulcherrimi, judice Celeb. Boerh. process. 56. Sumitur repurgato prius, & vacuo ventriculo, ter interdiu, ex vino hispanico vel canarino. ad gtt. XX. vel XXX.

TINCT. MYRRHÆ.

Rc. Myrrhæ tritæ Unciam c. semis.

aperiatur oleo tart. p. deliqu. q. f.

Affunde spirit. vin. rectificatiss. lbj.

Dig. in B. A. p. 6. dies & cola. Not. Fiant heic omnia ut in priori processu.

U S U S.

Interne est optimum langventibus omnibus inertia simplici laborantibus solamen. Maxime amabili sexui, contra illos morbos, qui ab aquosa, & mucosa, humorum inertia, & partium firmarum debili nimis laxitate oriuntur; E. g. in cessatione mensium, & fluore albo. Sumatur ex conf. Alk. incompleta vel vino canarino.

Dos. gt. XXX. ad XL. conf. Boerh. Proc. LVII.

Externus purificans & consolidans usus est potior, sed tum sine alcali sæpius paratur. E. g. ad ulcera oris, narium, gingivarum, aliarum partium, fœda, vi sua detergente & antiseptica valet.

TINCT. SUCCINI.

Rc. Succini flavi pellucidi purissimi in pollinem reducti. Uncias duas.

Olei Tartari per deliqu. q. f. ut fiat pasta

Cui leniter exsiccatae & ter in aëre liquatae ac denuo exsiccatae affunde

Spirit. Vin. rectificatiss. Uncias XX.

diger. in B. A. p. octiduum & filtr. Tinct.

Dos. gtt. XXX.

Sumitur ex syrupo quodam E. g. de fl. Tunicæ, non ex aqua. Forte præstantior hæc erit, si per spiritum naphæ præparatur. conf. Dn. Pott Exercit. chym. p. 108. Album minus olei, plus salis fovere dicunt.

U S U S.

In mobilitate generis nervosi & laxa syntaxi solidorum, Hinc hypochondriacis, hystericis, langventibus, frigi-

frigidis, aquosis, mucosis, catarrhosis, & hinc sæpe convulsis prodest. In his maxime propinari debet post paroxysmum.

Dr. Burchard. eam laudat in colica habituali.

Externis usibus destinata parari debet sine Alkali.

TINCT. SAL. TART. HARV.

Rc. Sal. Tart. nigerrimi lb. sem.

Huic in mortario ferreo fervido, ne aquam aëris attrahat, per pistillum fervidum cito contuso in pulverem & indito in phialam altam vitream affunde

Spirit. Vin. optim. lb. j.

Digerantur leni calore in B. A.

sæpius agitando, per 8 dies.

Filtretur tinctura, quæ nigra est.

Dos. 2 ad 3 Drachm.

USUS.

Externe est nobile remedium ad depuranda, detergenda, exsiccanda, consolidanda humido purulenta, putrida, faniosa, virulenta, ulcera, cacoëthe, tam fistulosa, quam sinuosa & cuniculatim depascentia; tum & consumenda quæ luxuria excrescunt nimia.

Interne, ubi acidum, austerum, aquosum, pituitosum, abundant. Hinc valet in obstructionibus viscerum, colluvie aquosa, chlorosi, ictero sine febre, arthritide frigida. Agit per diuresin, diaphoresin & quandoque per alvum. Exhiberi potest ex syrupo 5. radicum aper. & aqua fœniculi, mane, ter, quaterve per diem. conf. Boerhav. chem. Tom. II. Proc. LXXIX.

Tinctura Ferri seu vinum chalybeatum.

R. limat. Mart. f. præp. Unc. Tres.

Cochinill. Drach. sem.

Vin. alb. Rhen. opt. lb. duas.

Digere in B. A. p. IV. dies & filt.

Dos, Uncia Sem.

USUS

USUS

Est summum Boerhavio cognitum remedium ad instaurandam vim haimatopoieticam corpori humano, quoties hæc sola ex debilitate laxorum nimis solidorum, humorum nimis levi, aquosa, frigida, inertii indole exoritur. Nocet ubi vires vitæ nimiae: conf. Boerh. chem. T. II. p. 388. In hujus Uncia solvere solet Dn. Præses Extr. cort. Peruviani Drach. unde emergit *Elixir Tonicum*.

In hujus vero Unc. Duab. si dissolvitur Extr. Hellebor. n. Drach. digestionem bidua paratur *Elixirium*, quod *Tinctura Mart. Helleborat.* respondet.

TINCT. CASTOREI.

Rc. Castorei opt. concis. sesquiunciam.

Spirit. vin. Rectificatiss. lb. unam.

digere leni calore per 6 dies & cola.

Dos. gt. XXX.

Obs. Sunt, qui sub hujus præparatione addunt sal Tartari & sal Ammoniacum, sed inutilis est labor, addi enim potest, dum è re est, ex tempore spiritus salis ammoniaci vinosus.

Forte præstantior est hæc Tinctura, si paratur cum spiritu naphthæ vel cum liquore arcani tartari spirituosioris.

USUS.

Est nervina, anticolica & antihysterica, additur etiam cum commodo clysmatibus anticolicis & antihystericis. Splendor laudum eius non obscurata fuisset, ni timide nimis fuisset propinata. Exhiberi enim debet ad drachmam & ultra.

ESSENTIA POPULI.

Rc. oculorum Populi arboris recent. lb. sem.

Spirit. Vin. Rectificatiss. sesquilibram.

Digere per sex dies, exprimantur,
& filtretur essentia, in qua dissolvatur
Extr. flor. Hyper. Resin. Uncia.

Dige-

Digere ad plenariam solutionem & ad dimidias abstracta filtretur.

Obs. Optima quæ censetur vis balsamica *Hyperici* in resinoso hæret, constat quidem principio resin. gummos. & terreo; optimum vero ejus præparatum est *Extr. spirituosum*. Ex flor. uncia accepit celeb. *Neumann*. Extr. spirituos. unc. sem. Aquos. drachm. duas, Remanentiæ drachmas duas. Salis vero & olei nullum vidit indicium.

U S U S.

Externe ut vulnerarium optimum, in vulneribus humidioribus.

Interne, ut Balsamicum.

Dos. Gt. XXX.

ESSENTIA PAREIRÆ BRAVÆ.

Re. Rad. Pareir. Brav. Unc. Tres.

Spirit. vin. Rectificat. Unc. quindec.

Post 6 dierum digestionem exprimantur, expressum aliis super affundatur

Rad. Pareir. Brav. Unc. duab.

atque post 6 dierum digestionem exprimantur & filtrentur.

Dos. gt. XXX. ad LX.

Obs. Constat radix partibus gummosis, resinosis & terreis; Oleum still. non dat. Parari potest menstruo aquoso & spirituofo, hoc vero præstat, dum vim specificam optimam extrahit: celeb. *Neum.* uncia Radicis continet terræ Unc. Sem.

U S U S.

Diuretica est, & in urinæ suppressione ac hydrope effectum ejus bonum esse constat. Forte etjam adhiberi potest in ictero & asthmate humorali; In infuso certe, & decocto heic mira præstat.

ESSENTIA AMBRÆ.

Re. Ambræ Grif.

Sal. Tart. ana Drach. duas.

D

Trity.

Triturentur in mortario mixta, immittantur in cucurbitam vitream, affundantur

Spir. vin. Rectificatiss. unc. quinque.
digerantur per biduum, tandem semel lenissime ebulliant. Essentia filtretur & servetur.

Addi potest pro arbitrio præscribentis ex tempore olei still. cinam. gt. ad gratiam & virtutem augendam.

Obs. Hoffm. sumit spirit. Ros. super alcali rectificatum. Schulze commendat spirit. a TR. antim. acri abstractum.

Cum omnibus succedere ostendit Neum. & unica differentia in his est, quod spiritus rosarum singulariteraugeat odorem, sed conf. Reg. 7. sal alcali essentiam magis colore saturatam reddat, licet solutio sine eo æque fiat completa; hinc & ut evitetur protracta ebullitio addi solet: lege de his celeb. Neum. Nobis arridet, ubi his opus, formula Electuarii. E. G.

Rc. Cinam. opt. scrup. un.

Sachar. alb. scrup. sem.

Extr. croc. essent. gt. XX.

ambr. gris. gr. ij.

olei stillat. cinnamom. gt. j.

Syrup. cinam. vel bals. q. s.

M. Dr.

hac formula vis non adeo cito perit. Ita in plantis oleo stillat. tenaciter adhæret spirit. rector.

U S U S.

Stimulat, excitat, movet, reficit, roborat, calefacit & attenuat. Ergo prodest in lethargo, catarrhis, in colica pictonum, ad longævitatē, ad venerem excitandam, juvat memoriam, visum. Utilis est in apoplexia, vertigine, palpitatione cordis, vomitu, diarrhæa, gonorrhæa habituali. Præservat a peste. Senum est medicina. Plethoricis, hypochondriacis, hystericis non detur.

Summa

Sumatur ex vino dulci.

Dos. gt. XV. XX ad XXX.

ESSENTIA CROCI C. VINO.

Re. croci opt. integr. non siccat. unciam. contunde in mortario cum vino canariensi q. f. ut fiat pulticula.

Huic affunde vini ejusdem uncias sex.

Digere vase opt. clauso per 4 dies, decanta, cola & exprime.

Dos. a gt X ad LX. Usus vide sub titulo sequ.

In pulverem redigi debet crocus in mortario calido, non exsiccare. libra croci dat olei essent. sesquidrach. cujus unica gutta linguæ admota sentitur per 30 horas. Est sine dubio magnum remedium cardiacum, antispasmodicum & in linguæ paralyti excellens. vid. *Neum.*

ESSENTIA CROCI C. SPIRITU VINI

Quam Extr. Essentiale dicit Boerh.

Re. croc. opt. uncias duas.

Immitte in phialam vitream longo & angusto collo instructam.

Affunde alcoholis puriss. tantum, ut emineat ad 4 digitos.

Obturato leniter cum papyraceo, collo, lenissimo 100 graduum calore digerantur per triduum, sæpe concutiendo. Refrigerata colantur. Colatura servetur.

Residuo affunde tantundem alcoholis, tracta eodem modo.

Colaturæ mixtæ ex alta cucurbita vitrea destillent leniss. 100 grad. adhibito calore usque dum uncia in fundo cucurbitæ supersit. Frigida hæc probe servetur titulo præscripto.

Dos. gt III ad X.

Obs. Est odoris fragrantissimi, saporis amari, aromatici, penetrantissimi, spissitudinis olei liquidi, coloris ruberrimi. Spiritus destillando collecti servantur ad novi extracti Essent. præparationem. Duæ unciae croci c.

sem. in B. M. exsiccatæ dederunt in vase excipiente liquoris cujusdam odorati unciam sem., qui sine dubio quinta est essentia croci & volatile id, quod exsiccatione avolat; quod vero lætificans sit crocus patet: vitro enim, in quo nuper essentia croci fuit, naribus tenerri-
morum infantum admoto, statim risus suboritur. Cro-
co cum femine papaveris albi temporibus admoto in vi-
ro 37 annorum, ut somnus illi conciliaretur, is tanta,
non describenda lætitia perfundebarur, ut metus effet de-
mentiae. Remoto & cum vino absterfo pulvere, cessa-
vit illa mira lætitia.

Residui unc. dedit extr. spirit. drach. quinque c. scrup.
- - - Altera uncia - - - aquos Drach. sex. Extr. spi-
rit. solvi potest digerendo in aqua. - - - Aquos. diffici-
le admod. in spir. vin. conf. *Neuman. & Schultze.*

Qv. An liquor ex croco in B. M. siccando collectus,
addi possit essentiis ex residuo parandis cum innoxio vi-
rium incremento? vel an ille narcoticus sit, aut cum no-
xa lætificans?

U S U S.

I:o Vires celerrime diffundit per corpus & adhibe-
tur in tristitia nimia.

II:o In debilibus, senis inprimis.

3:o in malo hysterico.

4:to ad cavendum calculum. Not. lotium tingit co-
lore rubro.

5:to ad pellenda lochia, menses, hæmorrhoides.

6:to in doloribus.

7:mo in agrypnia.

8:vo in morbis spasmodicis.

9:mo & paralyticis.

10:mo in tussi.

11:mo ad partum promovendum, dum deficient vires.

Hæc essentia misceri potest aquæ, spiritui, oleo.
Sumitur ex vino dulci, oleoso, pingui. ESSEN-

ESSENTIA STOMACHIC. POLYCHRESTA.

Re. Piperis nigr. drach. quatuordecim.

Cardamom. min. drach. decem.

trititis affunde

liquor. terr. fol. tart. spirit.

spirit. sal. ammoniac. vinos. ana Lb. sem.

Digere leni calore per quatuor dies. Exprime & filtra.

Dos. gt. XXX ad L.

Obs. Dr. *Gundelsheimer* heic sumit omnes species Piperis, quæ in officinis habentur, nos vero non nisi piper nigrum, quod ex omnibus est maxime efficax. Album idem est cum nigro decorticato s. artem. Piper constat 1:0 partibus oleosis. 2:0 resinosis. 3:0 gummosis. 4:0 terreis. In oleosis latet quod odorem spargit, nihil vero de sapore subacri. libr. dat olei essential. drach. duas c. sem. Destillatur cum aqua & vino. Sapor subacris mordicans hæret in principio resinoso; Lbj. dat resinof. extr. uncias duas c. drach. binis. Hinc ex pipere essentia potest parari c. spir. vin. item c. vino.

Aliquot drachmæ Zinziberis possent quoque addi.

USUS.

Viscidum potentissime solvit & convenit cachecticis, hydropicis, phlegmaticis; prodest etiam in tussi stomachali. Cholerici, plethorici ab ejus usu sibi caveant.

ESSENTIA CASCARILLÆ ESSENTIFICATA.

Re. cort. Cascarill. concis. sesquiunciam.

vin. alb. gallic. unc. sex.

digere per 4 dies & cola.

In colat. solve

Extr. cascarill. vinos. drach. sex.

ol. still. casc. drach. sem.

Sacch. canth. unc. sem.

M.

USUS.

Prodest 1:0 in debilitate ventriculi & intestinorum.

2:0 in

2:0 in spasmodicis partium stricturis.

3:0 in debilitate pulmonum post diuturnam tussin.

4:to in cephalalgia. Vid. Bœhmeri diss. de cascarrilla.

ELIX. PROPRIET. C. ACIDO. BOERHAV.

Rc. Myrrh. aloes. croci ana unciam. tritis affunde acet. vin. alb. Lb. quatuor, immittantur cucurbitæ vitreæ, ebulliant lenissimo igne p. 2. hor. frigefacta requiescant, ut fæces subsideant, liquorem clarum decanta, residuo affunde novi aceti Lb. duas, ebulliant iterum ut prius; frigescant, quiescant, effundatur clarum & cum priori extractione per telam raram coletur. Tincturas mixtas leni igne ex cucurbita vitrea destilla, ut decem unciae restent, quibus adde spirit. vini rectificatissimi uncias decem, digerantur, filtrentur, ferventur.

USUS.

Extrinsecus ulcera putrida, saniosa, foetida, sinuosa, fistulosa, virulenta, emendat, depurat, a corruptione defendit, vere balsamica virtute imbuit, conservat. Labiorum, gingivarum, linguae, palati, faucium, gangraenas & ulcera sanat.

Interne eadem præstat in primis viis, quoties putredo, bilis foetida, concreta pituita, lumbrici, & infiniti, de quatuor his causis oriundi, morbi ibidem dominantur. In sanguine & visceribus eadem fere præstat. Sumitur mane vacuo ventriculo, post ultimum pastum ad minimum duodecim horas. Datur una vice a drachma semis ad duas tresve ex mulsa, hydromelle, aut vino molli, dulci, superambulando, aut abdomen molliter perfricando postea. Si majori sumitur dosi cum regimine paulo frigidior, purgat semper per alvum. Si partitis hauritur, minoribusque dosibus, urinæ spissæ secretionem sangvinem repurgat, plerumque ambo successive peragens. At largiori assumtu, decumbenti in lecto, stragulis

gulis bene operto, sudoriferi generosi officio strenue fungitur ita, ut vix alteri cedat, tum postea & alvum plerumque ciet, & urinam, omni modo utile. In putrido scorbuto, intermittentibus febribus, ictero & cachexia mirificas ejus virtutes læti vidimus. conf. Boerh. Chem. T. II. Proc. LXXXI.

ELIX. PROPRIET. S. ACIDO BOERH.

Rc. Aloes, Myrrhæ, croci unciam. Trita immitantur cucurbitæ vitreæ, affundatur liquor paratus ex tartari tartarifati Unciis tribus in Aquæ fontanæ Unciis sex solutis. Digerantur per triduum in balneo arenæ & speciebus integre solutis superaffundantur spirit. vin. rectificatiss. Lb. binæ, de novo digerantur eo calore, ut ad finem ebulliant. Frigescant & postquam per quietem spissum subsederit, clarum effundatur, novaque spiritus vini libra superfusa digestio continuetur: separatur dehinc clarum & repetatur, donec omnia fere soluta sint, omnes liquores filtrentur per bibulam, & spiritus superflui eo usque per distillationem evocentur, donec viginti unciaë restent, quæ servantur pro elixirio.

Obs. An præstet liquor ex cineribus clavellatis cum quindecuplo acerrimi aceti, miscendo, colando, inspissando paratus? Boerh. ch. T. II. p. 235. Proflare etiam debet *Elixirium* hoc cum *liqu. Arcani tartari spirit.* paratum, sed pretiosum est & pauperum crumenæ superius medicamentum.

U S U S.

Agit in *primis viis* abstergendo, pituitam solvendo, tonum roborando, digestionem juvando, inertiam bilis corrigendo, vermes expellendo, alvum ducendo.

2:0 In *sanguine* leniter stimulando, sanguinem movendo, calefaciendo, secretionem promovendo, spissa & tenacia fundendo. Insuper putredini resistit & acidum impedit. Ergo commendatur in muciditate primarum viarum,

viarum, cruditate acido viscida, digestionem debili, inertia bilis, ictero chronico, vermibus, febribus intermittentibus, obstructionibus viscerum chronicis, suppressione mensium, hæmorrhoidum, lochiorum, in cachexia, œdemate pedum, asthmate pituitoso, scorbuto, doloribus arthriticis & rheumaticis frigidis, fluore albo.

Dos. scrup. un. ad drach. sem.

ELIXIR. VISCERALE DR. ROSÉN.

Rc. Cortic. Aurant. ab omni albedine mundat. unc. sem.

Rad. Rhei opt. comminut. scrup. Sedecim.

Terræ fol. Tartari Unciam.

Vini albi Gallici Uncias septem.

diger. lenissimo calore per quatuor dies. In colatura dissolve

Extracti centauri minor. vinos. Unc. Sem.

- - - Cort. Cascarill. vinos. Drach. duas.

Olei stillat. Flor. chamomill. V.

Millefol. ana gt. X.

M.

Obs. Nobile admodum est remedium & multiplici experientia comprobatum. Ex natura ingredientium, menstruo ac modo quo paratur, quivis facile de virtutibus ejus judicabit. *Corticum Aurantium* præcipua vis latet in still. oleo, quod carminativum est & stomachale. *Rhei* vero radix laxans est mitissimum. Post alvum vero motam intestina roborat. Bilem præterea abstergit & naturalis defectum supplet. Hinc masticata in ictero valet, stricta alvo, in dispositione ad colicos dolores, in cruditatibus ventriculi, intestinorum, in Diarrhæa, lienteria, dysenteria ac contra vermes. Urinam etiam lenissime pellit. *Foliata Tartari terra* uti optimum est menstruum, ita etiam sapo est mitissimus juxta & penetrantissimus, quo quidem præstantius vix datur incidens, abstergens, aperitivum, viscida attenuans & colliquans remedium.

dium. Accedit, quod prompte alvum ducat, urinæ vias expediat, viscerum infarctus, ac, fere dixerim, indurationes fanet, strumasque digerat. *Extractum Centauri minoris* vinosum efficax est, tuta & continuato usui apta medicina, dum amaris stomachicis, bilis succedaneis, aperitivis, anticachecticis, menses ac hæmorrhoides promoventibus opus est. *Extractum Cascarillæ* vinosum uti stricture partium firmarum blande demulcet, ita etiam tonum viscerum relaxatum instaurat. *Oleorum vero stillatitiorum Chamomillæ ac millefolii* notissima est commendatio ad spasticos ac dolorificos affectus hypochondriacorum inprimis ac hystericarum.

Loco *arcani tartari* parari etiam potest cum *tartaro tartarificato*, quo pauperibus etiam esse possit solatio nobilis medicina.

VIRES.

- 1:0 Abundantem in primis viis mucum incidit, attenuat, abstergit.
- 2:0 Ventriculum & intestina roborat.
- 3:0 Bilis defectum supplet.
- 4:0 Ejus tenacitatem solvit.
- 5:0 Liquidi intestinalis secretionem promovet, atque induratas fæces emollit.
- 6:0 Vermes expellit illorumque generationem impedit.
- 7:0 Spasmos sedat.
- 8:0 Flatus discutit.
- 9:0 Acidi generationi est impedimento.
- 10:0 Lacteorum vasorum & glandularum meseraicarum obstructions solvit.
- 11:0 Viscidi in pulmonibus generationi obicem ponit.
- 12:0 Sanguinis circuitum leni stimulo auget, ejusque secretionem hoc modo & vi sua saponacea promovet.
- 13:0 Viscera roborat & illorum obstructions tollit.
- 14:0 Urinæ vias apertas servat, calculique generationem impedit.

E

Ergo

Ergo valet in adpetitu dejecto, & inde orta debilitate;
In vomitu visceri; in cardialgia; flatulentia; colica; alvo
tarda; vermibus; ictero chronico; vertigine, hæmicrania,
symptomaticis; asthmate pituitoso; flatulento hypochondriacorum;
ad avertendam pituitosam apoplexiam; in habitu corporis pallido,
tumido; œdemate; hydrope; in podagra retenta; in difficultate mensium, hæmorrhoidum
ac urinæ &c.

Dos. à gt. XXX. ad LXXX.

Commode cum aliis medicinis potest combinari: E.
g. In tard. nimis alvo cum Tinctura Rhei aut cum liquore
Terræ fol. tartari, vel cum liquore tartari splenitico;
In difficultate mensium, cum Essentiâ croci aut cum Elix.
propr. Boerh.; In Hydrope cum Essentiâ Pareiræ bravæ,
& sic porro.

ELIXIR. POLYCHRESTUM. Edinb.

Rc. Gumm. Gvajaci sesquiunciam.

Balsam. Peruvian. Sesquidrach.

Spirit. vini Rectificatiss. Lbj.

digere in B. A. p. quatrimum

& Tinct. colatæ adde

olei still. saffr. Drach. j.

M. Dos. X ad XL gt.

USUS.

Adhibetur ut Balsamicum.

ELIX. STOMACHICUM.

Rc. Rad. galang.

Cort. ext. aurant. rec. ana Uncias duas.

Cochinill. Drach. sem.

incis. & contus. affunde

vin. alb. Gallic. Lb. duas.

Digere per sextiduum & cola.

Dos. gt. L. ad C. ex vino, -

aqua

aqua menthæ vel cinamomi.

Hujus Lbj. si addimus

Spirit. vitriol. Unciam, habemus

Elix. stomach. c. acido.

FORMULÆ EXTEMPORANEÆ.

TINCTURA APERITIVA.

Rc. Tinct. Rhei simpl.

Liqu. terræ fol. tartari aquos.

ana Unciam sem.

M. Dos. 30. ad 90 gt.

U S U S.

Ejusdem fere est virtutis c. seqv. & propinatur illis, quibus partes solidæ non adeo sunt laxæ, sed magis sensiles; alvum infantum, strictam nimis, referat, continuato usu. Hystericis & Hypochondriacis in alvo nimis tarda, dum alia non ferunt laxantia, commendatur. Ictero etiam medetur, qui cum calore quodam urget.

In hac solvi potest extr. Aloës & Hellebori nigri, dum hæmorrhoidum promotionem intendimus. In statu vero magis cachectico, solvuntur hæc extr. in Tinct. Viscer. addi etiam tum potest extr. Myrrhæ vinos.

TINCTURA VISCERALIS.

Rc. Tinct. Antim. Tartarif.

liqu. terræ fol. tartari spirituof. ana Unciam sem.

M. Dos. 30. ad 60 gt. ter, quaterve per diem.

U S U S.

In obstructionibus viscerum, infarctu vel stagnatione viscerum cujusdam in renibus, cum laxitate partium solidarum. In atrophia infantum orta ab obstructis glandulis meseraicis. Mucum enim vi saponacea abstergit, & solida leni stimulo ad vegetiores contractiones excitat. Hinc Icterus chronicum sanat, Menses movet, asthmati mucoso medetur. Hydropis sanationem juvat. Exantlata apoplexia pituitosa cum usu adhibetur. In Rheumatismo frigido sine febre etiam prodest.

Essen-

ESSENTIA CASCARILLÆ EXTEMPORANEA.

Rc. Sacchar. canth. Unc. fem.

Ol. Stillat. Casc. Drach. fem.

Tritis & mixtis adde

Extr. Cascarill. vinos. Drach. sex. ac affunde

Vini albi Gall. Uncias sex.

Solutio Dr. Dos. Drachma j ad Tres.

Ad hujus normam, observatis observandis, parari possunt

ESSENTIÆ EXTEMPORANÆ.

v. gr. Cinam. Menth. & aliæ plures.

De *Essentiis Essentificatis* nihil addimus, parari enim possunt, quæ necessariae judicantur, ad normam *Essent. anisi Essentificatæ* &c.

De Tribus seqv. Eff. dubii sumus, an rejici debeant vel retineri; virtutes interim, fide auctorum nisi, addimus.

ESSENTIA ALEXIPHARMACA TEMPERATA STAHL.

U S U S.

Sudorem & urinam pellit, in febribus quibuscunque ex usu est, post quoslibet paroxysmos & dum debilis nimis pulsus intendi debet.

Dos. gt. XL. ad LX.

ESSENTIA SCORDII.

Obs. In spiritu vini Rectificatissimo extrahitur omne virescens plantæ, in quo omne virtuosum ut & nauseosum scordii latet; celeb. Neum. Aqua scordii destillata paucissimas partes oleosas vix odore perceptibiles continet; hinc vix valet. Potissima vis latet in resinoso, quod optime spiritu vin. Rectificatiss. extrahitur; hinc essentiam cum eo parari suadet celeb. Neum.

U S U S.

Diuretica & Alexipharmaca est. Utilis in febribus intermittentibus tempore apyrexias, & contra vermes.
Dos. gt. XL. ad LX.

ESSEN

ESSENT. PIMPENELLÆ ALBÆ.

Obf. Stahlius suam *creaturam* appellat. Extractions aquosæ parum valent, nec ex hac parari potest aqua destillata, aut spiritus, parum tamen olei stillatitii fundit. Potissima virtus si quæ sit, residebit in resinoso, & paucissimo oleos. essentiali, quæ ambo obtinentur spirit. Vin. rectificat. in essentia. De Pimpenella idem valet ac de radice Ari, quod nimirum nec repens esse debeat, nec nimis antiqua; vix æqualem vel constantem ejus virtutem invenies; Hinc nec justam dosin determinabis; quare potius relinquitur.

U S U S.

Resolvit, discutit, sudores & urinam movet. Prodest in infarctu viscerum, in impuritatibus lymphæ, in tussi hypochondriaca & sine vehiculo deglutita in angina pituitosa & principio inflammatoriæ.

Dos. gt. XX. ad L.

Hicce vero nos præferimus *Spiritum Ammoniacalem Aperitivum*, qui sic paratur.

Sali Alcalino volatili, purissimo, falis ammoniaci vel spiritui ejusdem affunde per vices spiritum aceti fortissimum, purissimumque, concute, permisce accurate, donec nulla amplius effervescentia exoriatur, calefac tum omnia, iterumque aliquid admisce falis, aut spiritus, si neque tum quidquam ebullitionis observatur, saturatio jam peracta erit. Habebiturque liquor, si rite peregeris, ex alcali & acido volatilibus concretus, falsus. Qui non facile in solidum falem redigi patiens, exhibet penetrantissimum medicamen. Obf. Qui ex spiritu urinoso & crystallis tartari paratur, concrevit in sal crystallinum subamarum, falsum; facile solubile, non inelegans antihypochondriacum, quod mediocri calore destillatur in liquorem subtiliter ammoniacalem, huic fere similem. conf. Dn. Pott. in exercit. chym. p. 127.

USUS.

U S U S.

Liquor hic non modo omnium est penetrantissimus, qui corpori humano adhibentur, sed absque erosione ulla virtutem suam exercet, simulque facultate antiseptica, salina, putrefactioni humorum pulcherrime resistit: quare forte aliud præstantius aperiens, attenuans, diaphoreticum, sudoriferum, vix impetratur.

Extrinsècus autem appositus fomenti admodum summum est discutiens, & resolvens. Maxime omnium oculariorum morborum, ubi in cornea opaci quid subnaesceat, aut in humore aqueo, si fomenti forma rite applicetur. Forte salium compositorum, neutrorum, hic omnium erit subtilissimus, non inepte *ammoniacus* dicendus. Conf. Boerh. chem. T. II. pr. 108.

Porro dubii sumus de

ESSENTIA MILLEFOLII.

Obs. Uti possumus millefolio in infuso. Habemus ejus aquam & oleum stillat., ac extracta tam resinosa quam gummosa, quæ pro re nata jungi possunt extempore; Prodesse dicitur ut Tonicum, sedativum & hæmorrhagias sistens.

U S U S ESSENTIÆ.

Commendatur a *Stablio* ad motus hæmorrhoidales moderandos, ad nimium fluxum mensium, nephriticorum vomitus & morbos reliquorum viscerum cum vena portæ connexorum. Cum essentia croci mixta dolores & tormina, quibus menstruatae vexantur, mitigat.

Dos. Gt. L. ad LX.

ESSENTIA CHAMOM. v. e *Calycibus vel potius receptaculo.*

U S U S.

In morbis Cardialgicis, colicis & spasmodicis.

Obs. Dubitamus de hujus necessitate, cum virtutem ejus specificam in aliis præparatis magis concentratam habeamus; Nam lb. un. Chamom. Rom. non dat nisi drach. sem.

sem. olei stillat. Chamom. V. vero tantum scrupulum;
Jam præcipua & specifica vis latet in oleo stillat. solo;
Vides ergo quantum virtutis medicatæ habebis in unciis
aliquot Essentiæ. Hinc essentiæ loco præstat sumere,
pro re nata E. g.

Rc. olei stillat. fl. chamom. V. Drach. sem.

Sacchar. cant. Unc. sem. trit. misc. c.

Extr. fl. Chamom. v. Drach. Sex.

Solv. in Aquæ ejusdem qvater cohobatæ Unc. Sex.

Dr. cochlear j pro dosi.

ESSENTIA CARDAMOM.

U S U S.

Est carminativa, stomachica & roborans. Infanti-
bus propinari potest in flatulentia ex aqua Cinamom. vel
Meliss. a gt. X. ad XXX.

Obs. Vix necessaria est, cum proftet oleum essen-
tiale. Uncia dat olei stillat. scrup. in hoc oleo præcipua
virtus medicata latet. Præterea ex tempore præparari
potest sal volatile oleos. cardamomi, recipiendo spirit.
salis Ammoniaci vinos. Unciam, olei stillat. Cardamom.
scrupulum.

M.

ESSENTIA CORTICIS PERUVIANI.

Obs. Præstat corticis hujus adhibere pulverem vel
extractum rite paratum. In forma pulveris aut c. aqua
quadam aromatica & syrupo grato, aut clysmatis in mo-
dum, miscendo pulver. cort. c. lacte aut alio liquido;
dum retineri non potest addimus diascordii parum.

ESSENTIA CENTAURI MINORIS.

Dos. gt. XL ad LXX.

U S U S.

Stomachica est & anthelmintica, in febribus inter-
mittentibus prodest, ac in obstructione viscerum, hepatis,
uteri, Mesenterii. Ex usu etiam est in hydrope, cache-
xia,

xia, chlorosi, ac mensium defectu. Ad drachmas duas exhibita alvum ducere dicunt.

Obs. Præcipua vis est in principio resinoso, vix aliquid valet gummosum; in decoctis vinosis etiam adhiberi potest. Ejus aqua & spiritus nihil valent. Ex summitatibus siccatiss parata essentia est atrorubens, ex recentibus vero saturate viridis, & tum illam alvum ducere ait celeb. Dn. *Schulze*. Parari etiam potest c. vino, & dum in Essentiæ Uncia solvitur Extr. drachma dicitur

ESSENTIA CENT. MINOR. ESSENTIFICATA.

Sed anne sufficiat ejus habere extractum resinosum; idque in liquore terræ fol. tartari solvere cum opus fuerit; vel vinosum, idque extempore in vino dissolvere?

ELIXIR SALUTIS.

U S U S.

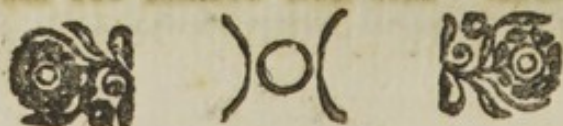
Illis qui flatibus, alvi & urinæ tarditate laborant commendatur

Dos. cochlear.

Obs. Sed minus necessarium videtur hoc Elixirium; tarda quippe alvus Elixirio viscerali aliisque præstantioribus remediis officii memor redditur. Urina vero suppressa, flatusque retenti, dum ejusmodi calida offerri debent, felicius *Clareto* dicto *Rossolis des six graines*, pelluntur. Claretum modo nominatum sic paratur: Rc. Semin. Anisi, fœniculi, anethi, coriandri, carvi, dauci, ana unciam. Contusa macerentur ad solem in vase vitreo clauso per tres hebdomadas c. spiritus vini libr. trib. F. Colat. cui adde syrupi parati ex sacchari albissimi libra. c. f. q. aquæ chamomill. vel menthæ crispæ.

Dos. cochlear unum vel alterum.

F I N I S.

Höglärde Herr LICENTIAT,

Wån och Gynare.

OM Naturens drift oss jemt til dygderna leder,
Och thes syftemål är förstånd och vishet at åga,
Är thet vißt förebåd til Lyckans önskliga medgång;
Nu, när möda med hog ett hogadt finne förenar,
Tänk, huru merkliga stiger en upp til förmon och åra.
Men hvad gör blott flit? hvad hielper mödsam åtanka,
När Naturens lofliga följd af oböiliga kynnet
Hindras, at hielpa sig upp til mögnad i vetkaper ådla?
Så, när Tu, min Wån, Titt snilles gåfvor upöfvat,
Wakat i stadigan id, vel åtänkt then komman'e tiden,
När Tu visat al hug, Tig lyckan ha fattat om armar.
Man nu fått har i Tig en Man förfaren å vitter;
Man, som nogare lårdt Naturens hemliga vårkan,
Gordt theri märkliga prof, väl sökt at veta thes under;
Arbet i fakena drygt; på slutet Wetkapen ådlar.
Wål, Min Wån: utom alt ock thetta Tit Arbete lärda
Vitnar, thet Tu vördiger är få bära then Heder,
Som Tig snara bereda ju skal Tin Ledare vårde.
Lyckan följe Tig åt, Tin Vålgång öke sig altid,
Och Titt Lof, Titt vårda Beröm sig sträcke så vida,
Som för Tig rätt kärlek ha stigit ibland Tina vänner!

Höglärde Herr LICENTIATENS

Ödmiuke tienare

NILS PETER FOUGT.

Til Herr AUCTOREN.

Just nu min får af wördnad röres /
När nytt af wärde höres här.
Just nu min swaga *Clio* föres /
At wisa hwad i hiertat är;
När Den sitt Werk i liuset ger,
Hwars welgång jag fast gerna ser.

Herr LICENTIAT, Er werfda heder
I medicin, Ert mogna wett/
Som nu til *Helicon* Er leder /
Och witter frägd har hittils gedt /
Är det jag härmed mena wil
At ödmuikt önska lycka til.

Enart lön, för öfrigt, lär så höras
På slit, på arbet, wett och dygd;
Een får man se Er ära föras
Kring wida *Æsculapî* bygd.
Hvem är af samma sällskap då,
Som ej lär frögd och nöje få?